

Asia C-519/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

9.7.2019

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Sąd Okręgowy w Warszawie (Puola)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

13.6.2019

Valittaja:

Ryanair DAC, kotipaikka Dublin (Irlanti)

Vastapuoli:

Passenger Rights spółka akcyjna, kotipaikka Varsova (Puola)

[alkup. s. 1] --

VÄLIPÄÄTÖS

13.6.2019

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (Varsovan alueellisen tuomioistuimen XXIII talousasioissa tehtyjä valituksia käsittelevä jaosto, Puola) --

--

käsiteltyään --

--

asiassa, jossa vastapuolena on Passenger Rights spółka akcyjna, jonka kotipaikka on Varsova (aiemmin: Passenger Rights sp. z o.o, kotipaikka Varsova), ja

valittajana Ryanair DAC, jonka kotipaikka on Dublin (Irlanti), ja

joka koskee maksua koskevaa asiaa

valituksen, jonka valittaja on tehnyt

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawien (Varsovan paikallistuomioistuin, Puola)

15.2.2019 antamasta määräyksestä – –

päätää:

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan nojalla esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

Onko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 2 artiklan b alakohtaa, 3 artiklan 1 kohtaa ja 2 kohtaa sekä 6 artiklan 1 kohtaa ja tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 25 artiklaa, siltä osin kuin on kyse tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen pätevyydestä, tulkittava siten, että myös lopullinen siirronsaaja, jolle kuluttaja on siirtänyt saatavan mutta joka ei itse ole kuluttaja, voi vedota siihen, että sopimusehdoista ei ole erikseen neuvoteltu, ja tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen kohtuuttomiin sopimusehtoihin?

[alkup. s. 2]

Perustelut

1. TOSISEIKAT JA ASIAN KÄSITTELYN VAIHEET:

Vastapuoli Passenger Rights spółka akcyjna, jonka kotipaikka on Varsova, pyysi, että valittaja Ryanair DAC, jonka kotipaikka on Dublin (Irlanti), velvoitetaan maksamaan sille 250 euroa korvauksena peruutetusta lennosta Milanosta Varsovaan.

Vastineessaan valittaja väitti, ettei Puolan tuomioistuin ole kansainvälisesti toimivaltainen, ja vaati, että kanne jätetään tutkimatta. Valittaja totesi, että kuljetussopimus on tehty Ryanairin yleisten kuljetussääntöjen perusteella, jotka matkustaja hyväksyi ostaessaan lentolipun internetissä. Se totesi, että yleisten kuljetussääntöjen 2.4 kohdan säännöksen mukaan — koska ei ole muita yleissopimukseen tai sovellettavaan oikeuteen perustuvia säännöksiä — valittajan lentoliikenteen harjoittajan ominaisuudessa tekemää sopimusta, yleisiä kuljetusehtoja ja valittajan kuljetussääntöjä on tulkittava Irlannin oikeuden säännösten mukaisesti, ja kaikki kuljetussopimuksesta johtuvat tai siihen liittyvät riidat kuuluvat Irlannin tuomioistuinten toimivaltaan. Valittaja totesi, että vastapuolta, jolle matkustaja on siirtänyt saatavan, sitoo myös Irlannin tuomioistuinten hyväksi tehty oikeuspaikkalauseke.

Ensimmäisen asteen tuomioistuin hylkäsi 15.2.2019 antamallaan määräyksellä oikeudenkäyntiväitteen kuten sitä paitsi muut Puolan tuomioistuimet kymmenissä vastaavissa asioissa. Se totesi, että vaikka niiden saatavien siirtäjää, joista kanne on nostettu, ja valittajaa sitoi oikeuspaikkalauseke, jonka mukaan kuljetussopimukseen on sovellettava Irlannin oikeuden säännöksiä ja tästä sopimuksesta johtuvat riidat käsittelee Irlannin tuomioistuin, Sąd Rejonowy katsoo, että kyseinen lauseke ei sitonut siirtäjää (matkustajaa). Se viittaa tältä osin kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohtaan [, jonka mukaan] sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se lojaliteettiperiaatteen vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

Valittaja teki valituksen ja totesi, että unionin oikeudessa vahvistettu erityinen kuluttajansuojajärjestelmä koskee ainoastaan yksityistä **[alkup. s. 3]** kuluttajaa, joka ei harjoita elinkeino- tai ammattitoimintaa. Valittaja totesi, että koska vastapuoli ei ole kuluttaja, se ei voi saada kuluttajasopimuksille säädettyä suojaa. Valittaja väitti, että muun muassa siviiliprosessilain 1099 §:n 1 momenttia ja tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (ns. Bryssel I a -asetus) 17 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä 19 artiklan kanssa, on rikottu jättämällä niitä soveltamatta ja näin ollen katsomalla, että yleisten kuljetusehtojen ja kuljetussääntöjen säännökset eivät sitoneet kuluttajaa eivätkä ne näin ollen sido vastapuolta. Valittaja väitti lisäksi, että siviililain 385¹§:ää, luettuna yhdessä siviililain 385³ §:n 23 kohdan kanssa ja siviililain 509 §:n kanssa, on rikottu soveltamalla niitä nyt käsiteltävässä asiassa ja erityisesti katsomalla, että valittajan kuljetussääntöjen säännökset, joilla suljetaan pois Puolan tuomioistuinten toimivalta, eivät sitoneet kuluttajaa (vastapuolen oikeudellista edeltäjää) eivätkä ne näin ollen sitoneet myöskään vastapuolta luovutuksensaajana.

1. UNIONIN OIKEUS:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1215/2012

25 artikla

1. Jos asianosaiset, riippumatta heidän kotipaikastaan, ovat sopineet, että jäsenvaltion tuomioistuimen tai tuomioistuinten on ratkaistava tietystä oikeussuhteesta syntyneet tai mahdollisesti syntyvät riidat, kyseisellä tuomioistuimella tai kyseisillä tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista asia, paitsi jos sopimus sen aineellisen pätevyyden suhteen on tuon jäsenvaltion lain mukaan mitätön. Toimivalta on yksinomainen, jos asianosaiset eivät toisin ole sopineet. Toimivaltaa koskeva sopimus on tehtävä:

- a) kirjallisesti tai, jos se on tehty suullisesti, se on vahvistettava kirjallisesti;
- b) sellaisessa muodossa, joka vastaa asianosaisten välille muodostunutta käytäntöä; tai
- c) kansainvälisessä kaupassa sellaista muotoa noudattaen, joka vastaa kauppatapaa, jonka asianosaiset tuntevat tai joka heidän olisi pitänyt tuntea ja joka on kyseisen tyyppisten sopimusten osapuolten kyseisellä kaupan alalla laajalti tuntema ja säännöllisesti noudattama.

2. Kirjallisena pidetään myös kaikkea sähköisin keinoin tapahtunutta viestintää, josta jää pysyvä tallenne sopimuksesta.

[alkup. s. 4] 3. Jäsenvaltion tuomioistuimella tai tuomioistuimilla, jonka tai joiden toimivallasta on sovittu trustin perustamista koskevassa asiakirjassa, on yksinomainen toimivalta tutkia kanne, joka on nostettu trustin perustajaa, toimitsijaa tai edunsaajaa vastaan, jos asia liittyy kyseisten henkilöiden välisiin suhteisiin taikka heidän trustiin perustuviin oikeuksiin tai velvoitteisiin.

4. Tuomioistuimen toimivaltaa koskevat sopimukset ja määräykset trustin perustamista koskevassa asiakirjassa ovat vailla oikeusvaikutusta, jos ne ovat ristiriidassa 15, 19 tai 23 artiklan säännösten kanssa tai jos tuomioistuimet, joiden toimivalta on sopimuksella poissuljettu, ovat 24 artiklan mukaan yksinomaisesti toimivaltaisia.

5. Tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa sopimusta, joka muodostaa sopimuksen osan, pidetään varsinaisen sopimuksen muista ehdoista riippumattomana sopimuksena.

Tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen pätevyyttä ei voida riitauttaa vain sillä perusteella, että varsinainen sopimus ei ole pätevä.

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY

2 artikla

Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- a) 'kohtuuttomilla ehdoilla' 3 artiklassa määritellyjä sopimusehtoja;
- b) 'kuluttajalla' jokaista luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään ei harjoita ammatti- tai liiketoimintaa;

3 artiklan 1 ja 2 kohta

1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan

epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

[alkup. s. 5]

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

Ehdon tai yksittäisen ehdon tietyistä osista erikseen neuvottelemine ei sulje pois tämän artiklan soveltamista sopimuksen muihin osiin, jos sopimuksen yleinen arviointi osoittaa, että kyseessä on kaikesta huolimatta ennakolta muotoiltu vakiosopimus.

Jos elinkeinonharjoittaja väittää, että vakioehdosta on neuvoteltu erikseen, todistustaakka tästä seikasta on hänellä.

6 artiklan 1 kohta

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.

2. KANSALLINEN OIKEUS

- 10.5.2018 annettu siviililaki (Kodeks cywilny z dnia 10 maja 2018 r; Dz.U. 2018, järjestysnumero 1025)

- 14.6.2018 annettu siviiliprosessilaki (Kodeks postępowania cywilnego z dnia 14 czerwca 2018 r; Dz.U. 2018, järjestysnumero 1360)

Siviiliprosessilain 1099 §:n 1 momentti

Jos [Puolan tuomioistuinten] toimivallalle ei ole perusteita eikä asiaa voida käsitellä muun valtion tuomioistuimessa tai muussa elimessä tai sen käsittelyä ei voida vaatia, asia kuuluu [Puolan tuomioistuinten kansainväliseen] toimivaltaan, jos sillä on riittävä liittymä Puolan oikeusjärjestykseen.

Siviililain (kodeks cywilny) 385¹ §, 385³ §:n 23 kohta, 509 §

[alkup. s. 6] (385¹§) 1. Kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen ehdot, joita ei ole erikseen neuvoteltu, eivät sido häntä, jos ne vaikuttavat hänen oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa hyvien tapojen vastaisesti vahingoittaen räikeästi hänen etujaan (kielletyt sopimusehdot). Tämä ei koske osapuolten olennaisia suorituksia määrittäviä ehtoja, mukaan lukien hintaa tai korvausta koskevat ehdot, jos ne on ilmaistu yksiselitteisesti.

2. Jos sopimusehto ei 1 momentin mukaan sido kuluttajaa, sopimus sitoo osapuolia muilta osin.

3. Sopimusehto, josta ei ole erikseen neuvoteltu, on sellainen ehto, jonka sisältöön kuluttajalla ei ole ollut todellista vaikutusta. Tämä koskee erityisesti sopimusehtoja, jotka on omaksuttu sopimuspuolen kuluttajalle ehdottamasta vakiosopimuksesta.

4. Todistustaakka siitä, että ehdosta on neuvoteltu erikseen, on sillä, joka vetoaa tähän seikkaan.

(385³ §:n 23 kohta) Epäselvissä tapauksissa kiellettyinä sopimusehtoina pidetään sellaisia ehtoja, joissa määrätään erityisesti seuraavaa: suljetaan pois puolalaisten tuomioistuinten toimivalta tai toimivalta annetaan Puolassa tai muussa valtiossa sijaitsevalle välitystuomioistuimelle taikka muulle elimelle, sekä ehtoja, joiden mukaan kanne on nostettava tuomioistuimessa, joka ei Puolan lain mukaan ole alueellisesti toimivaltainen.

(509 §) 1. Velkoja voi siirtää saatavan kolmannelle osapuolelle (siirto) ilman velallisen suostumusta, ellei se ole vastoin lakia, sopimus rajoita sitä tai saatavan ominaisuudet estä.

2. Saatavan mukana siirronsaajalle siirtyvät kaikki siihen liittyvät oikeudet, erityisesti maksamatonta korkoa koskevat vaatimukset.

KANSALLISEN TUOMIOISTUIMEN EPÄILYKSET:

1. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 järjestelmässä on voimassa yleinen periaate, joka on vahvistettu sen 4 artiklassa, jonka mukaan toimivaltaisista ovat sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa vastaajalla on kotipaikka. Poikkeuksena tästä periaatteesta on kyseisen säännöksen mukaan tyhjentävästi lueteltu tapaukset, joissa kanne vastaajaa vastaan voidaan nostaa tai se on nostettava toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa. Tästä yleisestä periaatteesta poikkeavia [alkup. s. 7] toimivaltasääntöjä on tulkittava suppeasti, joten niitä ei voida tulkita niin, että mennään kyseisessä asetuksessa nimenomaisesti mainittuja tilanteita pidemmälle (ks. tuomio 25.1.2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37 ja tuomio 20.1.2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, 32 kohta).
2. Unionin tuomioistuin totesi 9.7.2009 antamassaan tuomiossa Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439), että tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa on tulkittava siten, että kahden jäsenvaltion välillä tapahtuvassa matkustajalentoliikenteessä, joka suoritetaan yhden lentoyhtiön, joka on lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja, kanssa tehdyn sopimuksen perusteella, toimivaltainen tuomioistuin tutkimaan tähän

kuljetussopimukseen ja matkustajille heidän lennolle pääsymisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 261/2004 perustuvan korvausvaatimuksen on kantajan valinnan mukaan se tuomioistuin, jonka tuomiopiiriin lentokoneen lähtö- tai saapumispaikka kuuluu, siten kuin näistä paikoista on sovittu mainitussa sopimuksessa. Nyt käsiteltävässä asiassa lähtöpaikka oli Puolassa.

3. Tässä asiassa matkustajaa, joka on niiden saatavien siirtäjä, joista kanne on nostettu, ja valittajaa yhdisti kuitenkin oikeuspaikkalauseke, jonka mukaan kuljetussopimukseen on sovellettava Irlannin oikeuden säännöksiä ja tästä sopimuksesta johtuvat riidat käsittelee Irlannin tuomioistuin. Ensimmäisen asteen tuomioistuin katsoi, että kyseinen lauseke ei sitonut saatavien siirtäjää (matkustajaa), sillä kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohdan perusteella sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se lojaliteettiperiaatteen vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Ensimmäisen asteen tuomioistuin katsoi, että yleisten kuljetusehtojen ja kuljetussääntöjen säännöksistä ei ole neuvoteltu kuluttajan kanssa, eivätkä ne näin ollen sido vastapuolta, joka on siirronsaaja. Ensimmäisen asteen tuomioistuin viittasi myös identtisiin kansallisen oikeuden siviililain 385¹ §:n, luettuna yhdessä 385³ §:n 23 kohdan kanssa, säännöksiin, joista käy ilmi kuluttajan erityinen aineellisoikeudellinen suoja.

[alkup. s. 8]

4. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 25 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa: ”Jos asianosaiset, riippumatta heidän kotipaikastaan, ovat sopineet, että jäsenvaltion tuomioistuimen tai tuomioistuinten on ratkaistava tietystä oikeussuhteesta syntyneet tai mahdollisesti syntyvät riidat, kyseisellä tuomioistuimella tai kyseisillä tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista asia, paitsi jos sopimus sen aineellisen pätevyyden suhteen on tuon jäsenvaltion lain mukaan mitätön. Toimivalta on yksinomainen, jos asianosaiset eivät toisin ole sopineet.”
5. On todettava, että luovutusta koskevan sopimuksen vuoksi kuluttajan saatava siirtyi toimijalle, joka on oikeushenkilö. Kansallisten oikeuden säännösten ja Sąd Najwyższyn oikeuskäytännön perusteella on mahdollista jopa sellaisen saatavan siirto, jota pidetään kohtuuttomana, ja kun kuluttaja uskoo ammattimaiselle toimijalle tämän saatavan perimisen, hänellä on paremmat mahdollisuudet sen täytäntöönpanoon kuin jos hän toimisi itsenäisesti elinkeinonharjoittajana nähden, jonka lainvastaisten menettelyjen kohteena hän aiemmin oli. Sopimusehtojen kohtuuttomuus voi johtaa saatavan syntymiseen ainoastaan kuluttajan hyväksi, mutta kyseinen saatava voidaan kuitenkin täytäntöönpanna täyttämällä velvoite

muille toimijoille, muun muassa siirtämällä saatava maksun perimiseksi, toisin sanoen siirronsaaja perii siirretyn saatavan omissa nimissään mutta luovutuksen tehneen kuluttajan hyväksi. Kuluttajan etuja ei siten loukata. Sopimusehto voidaan todeta kohtuuttomaksi saatavan saaneen elinkeinonharjoittajan velkojaa vastaan vireille panemassa maksua koskevassa menettelyssä – –. Sąd Najwyższy ei tarkastellut kuitenkaan edellä mainittua kysymystä unionin oikeuden tulkinnan näkökulmasta.

6. Sąd Okręgowyille on epäselvää, voidaanko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohdan ja 6 artiklan 1 kohdan perusteella myös sellaista siirronsaajaa, joka on hankkinut saatavan kuluttajalta, pitää kuluttajana, sillä tässä tapauksessa tutkitaan tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen [alkup. s. 9] pätevyys. On selvää, että vastapuoli eli siirronsaaja on elinkeinonharjoittaja, ja se on saanut saatavan matkustajalta (kuluttaja) harjoittamansa elinkeinotoiminnan yhteydessä. Herää siten kysymys, voiko vastapuoli vedota de facto kuluttajaoikeuksiin oikeuspaikkalausekkeen osalta ja onko kansallinen tuomioistuin toimivaltainen tutkimaan lausekkeen kuluttajansuojan kannalta neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohdan ja 6 artiklan 1 kohdan valossa.
7. Unionin oikeuden säännösten perusteella kuluttajana pidetään luonnollista henkilöä, joka toimii tarkoituksessa, joka ei kuulu hänen elinkeino-, liike- tai ammattitoimintaansa. ”Kuluttaja” määritellään suhteessa elinkeinonharjoittajan käsitteeseen (tuomio 3.7.1997, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, 16 kohta ja 20.1.2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, 36 kohta). Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY valossa käsitteellä kuluttaja tarkoitetaan jokaista luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään ei harjoita ammatti- tai liiketoimintaa. Yhteisöjen tuomioistuin totesi 19.1.1993 antamassaan tuomiossa Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15), että unionin oikeuden mukaisen erityisen kuluttajansuojajärjestelmän tehtävänä on kuluttajan riittävä suojaaminen, sillä häntä pidetään elinkeinonharjoittajana toimivaa sopimuskumppaniaan taloudellisesti heikommassa asemassa olevana ja juridisesti kokemattomampana sopimuspuolena; kuluttajan oikeutta nostaa kante ei pidä tehdä vähemmän houkuttelevaksi siten, että hänen olisi nostettava se sen sopimusvaltion tuomioistuimissa, jossa vastapuolella on kotipaikka. Yhteisöjen tuomioistuin totesi lisäksi tässä samassa asiassa, että säännökset koskevat ainoastaan yksityistä kuluttajaa, joka ei harjoita elinkeino- tai ammattitoimintaa.
8. Unionin tuomioistuimen ratkaisujen taustaa vasten kuluttajan käsitettä on tulkittava suppeasti ja perustana on käytettävä tämän henkilön asemaa määrättyssä sopimussuhteessa sopimuksen luonne ja tavoite huomioon ottaen eikä tämän henkilön subjektiivista tilannetta, koska henkilöä voidaan pitää tiettyjen toimien yhteydessä kuluttajana ja toisten toimien yhteydessä elinkeinonharjoittajana (ks. vastaavasti tuomio 3.7.1997, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, 16 kohta ja 20.1.2005, Gruber, C-464/01, EU: C: 2005:32, 36 kohta).

[alkup. s. 10]

9. Kansallinen tuomioistuin on epävarma siitä, siirtyvätkö kuluttajan oikeudet elinkeinonharjoittajalle ja voiko elinkeinonharjoittaja vedota muun muassa 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohdassa ja 6 artiklan 1 kohdassa vahvistettuun edulliseen unionin kuluttajansuojaa koskevaan järjestelmään sen vuoksi, että kuluttaja siirtää saatavat tälle viimeksi mainitulle toimijalle. Kuten unionin tuomioistuin on todennut toisessa asiayhteydessä, saatavien siirto ei sellaisenaan vaikuta toimivaltaisen tuomioistuimen määrittämiseen (tuomio 18.7.2013, ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490 ja tuomio 21.5.2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335). Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että luovutus, joka on pääasian kohteena, ei saa johtaa uuden erityisen toimivaltaperusteen muodostamiseen luovutuksensaajalle kuluttajan ominaisuudessa. Unionin tuomioistuin katsoi, että silloin, kun saatava koskee sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta, joilla on läheinen liittymä paikkakuntaan, missä vahinko sattui, alkuperäisen velkojan tekemä saatavien luovuttaminen toiselle henkilölle ei vaikuta toimivaltaisen tuomioistuimen määrittämiseen. Toisin sanoen unionin tuomioistuin katsoo, että keskeinen merkitys on saatavien luonteella, vaatimusten ryhmällä, joka vaikuttaa toimivallan määrittämiseen. Saatavan siirto ei muuta sen alkuperäisen veloitteen luonnetta ja siksi toimivalta pysyy muuttumattomana.
10. Unionin tuomioistuin katsoi 7.2.2013 antamassaan tuomiossa Refcomp (C-543/10, EU:C:2013:62), että sopimukseen sisältyvä oikeuspaikkalauseke voi lähtökohtaisesti vaikuttaa vain sellaisten osapuolten välisissä suhteissa, jotka ovat antaneet suostumuksensa tämän sopimuksen tekemiseen. Kyse on nimittäin siitä, että osapuolet ovat sopineet lausekkeesta. Jotta lausekkeeseen voidaan vedota kolmatta vastaan, on lähtökohtaisesti välttämätöntä, että se on antanut siihen suostumuksensa.
11. Toisin vaikuttaa olevan kuitenkin 25.1.2018 annetussa tuomiossa Schrems (C-498/16, EU:C:2018:37), jossa unionin tuomioistuin katsoi, että koska asetuksen N:o 44/2001 15 artiklalla ja sitä seuraavilla artikloilla luodun erityisjärjestelmän taustalla on tavoite suojata kuluttajaa, jonka oletetaan olevan taloudellisesti heikommassa asemassa ja oikeudellisesti vähemmän kokenut kuin sopimuskumppaninsa, kuluttajaa suojataan vain siltä osin kuin hän on henkilökohtaisesti oikeudenkäyntimenettelyn kantajana tai vastaajana. Näin ollen vastapuoli, joka ei ole itse kyseessä olevan kuluttajasopimuksen osapuoli, ei voi hyötyä kuluttajan oikeuspaikasta (ks. vastaavasti tuomio 19.1.1993, Shearson Lehman Hutton, C-89/91, EU:C:1993:15, 18, 23 ja 24 kohta). Näiden toteamusten pitää päteä myös kuluttajaan, jolle on luovutettu muiden kuluttajien oikeuksia.

[alkup. s. 11] Unionin tuomioistuimen mukaan kyseisen asetuksen 16 artiklan 1 kohdassa annettuja sääntöjä, jotka liittyvät toimivaltaan kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa, sovelletaan kyseisen artiklan sanamuodon mukaan yksinomaan kuluttajan toista sopimuspuolta vastaan nostamaan kanteeseen, mikä välttämättä tarkoittaa sitä, että kuluttaja on tehnyt sopimuksen vastaajana olevan

elinkeinonharjoittajan kanssa (tuomio 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, 32 kohta). Lisäksi edellytys, jonka mukaan kuluttajan ja vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan välillä on oltava sopimus, mahdollistaa toimivallan jakaantumisen ennustettavuuden takaamisen, mikä on yksi asetuksen N:o 44/2001 tavoitteista, kuten kyseisen asetuksen 11 perustelukappaleesta ilmenee.

12. Näiden ratkaisujen taustaa vasten herää siten epäily, onko tuomioistuimen toimivallan ja oikeuspaikkalausekkeen pätevyuden määrittämisen kannalta velvoitteen ”alkuperäinen” luonne merkityksellinen, vai voiko elinkeinonharjoittaja, joka on siirronsaaja, kyseenalaistaa oikeuspaikkalausekkeen kiellettyä ehtona kuluttajansuojan sisältöön nojautuen.
13. Jos hyväksytään suppeasti tulkittu kuluttajan käsite, niin elinkeinonharjoittaja, joka saa saatavan kuluttajalta, ei voi hyötyä kuluttajalle kuuluvasta suojasta ja vedota oikeuspaikkalausekkeen pätemättömyyteen.
14. Voidaan kuitenkin ottaa huomioon, että merkityksellinen on ainoastaan alkuperäinen saatava, velvoitteen perusta, johon kyseinen saatava perustuu ja joka tarkentaa sen luonteen, eikä itse siirto muuta velvoitetta. Silloin elinkeinonharjoittaja, jolle ikään kuin siirtyvät kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet ja siis koko kuluttajan asema sen kaikkine vaikutuksineen, voisi vedota 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohdassa ja 6 artiklan 1 kohdassa vahvistettuun kuluttajansuojan ulottuvuuteen. Tältä osin kyse on siitä, ettei siirronsaajalle siirretä pelkästään oikeuspaikkalauseketta vaan erityinen kuluttajasuojajärjestelmä, joka johtuu siitä, että kyseisen sopimuksen osapuolena on heikommassa asemassa oleva toimija.
15. Tällainen suojan alan laajentaminen ei tunnu perustellulta, kun otetaan huomioon melko suppeasti ymmärretty kuluttajan käsitteen määritelmä. Lisäksi direktiivissä asetetaan jäsenvaltioille sellainen kansallisen oikeuden järjestelmän malli, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia taloudellisesti heikommassa asemassa olevana sopimuspuolena. Tällainen on kuluttajien suojajärjestelmän unionin oikeuden mukainen tavoite. Sen tehtävänä on kuluttajan riittävä suojaaminen, sillä häntä pidetään elinkeinonharjoittajana toimivaa sopimuskumppaniaan taloudellisesti heikommassa asemassa olevana ja juridisesti [alkup. s. 12] kokemattomampana sopimuspuolena; kuluttajan oikeutta nostaa kante ei pidä tehdä vähemmän houkuttelevaksi siten, että hänen olisi nostettava se sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa sopimuspuolella on kotipaikka (tuomio 19.1.1993, Shearson Lehman Hutton, C-89/91, EU:C:1993:15). Näiden seikkojen valossa vastauksen antaminen on tarpeen kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisemiseksi.